

POSUDEK OPONENTA

K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Jméno diplomanta:	Veronika Hájková
Téma práce:	Využití systémů na rozpoznávání obličeje k identifikaci pachatelů trestných činů
Rozsah práce:	67 stran (od úvodu po závěr, včetně) 150 284 znaků – cca 84 normostran
Datum odevzdání práce:	5. 10. 2024
Vedoucí diplomové práce:	JUDr. Martin Richter, Ph.D.
Oponent diplomové práce:	JUDr. Mgr. Marek Dvořák, Ph.D.

1. Aktuálnost (novost) tématu, náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování, použité metody

Studentka Veronika Hájková si pro zpracování diplomové práce zvolila problematiku využití systémů na rozpoznávání obličeje k identifikaci pachatelů trestných činů. Využití biometrických údajů k identifikaci osob, zejména v reálném čase za pomoci umělé inteligence a kamerových systémů, je v posledních měsících i letech tématem ryze aktuálním, o čemž svědčí nejen četné diskuse, nýbrž i kritika, která je spojena v České republice zejména s využitím speciálního kamerového systému na Letišti Václava Havla. Autorkou zvolené téma je významné pro bezpečnostní a kriminalistickou praxi.

Téma vyžaduje znalosti z oblasti trestního práva, kriminalistiky, ale také alespoň základní znalosti principů fungování a využití umělé inteligence. Složitost pak tkví i v neustálém posuzování střetu dvou oblastí – ochrany základních lidských práv (zejména soukromí) a potřeby efektivního potírání zločinnosti a zajišťování veřejné bezpečnosti. Analýza problematiky vyžaduje čerpání nejen z pramenů trestněprávních a kriminalistických, ale také z legislativy související s ochranou osobních údajů a s využíváním umělé inteligence (viz z poslední doby tzv. Akt o umělé inteligenci). Nepochybně pak nutno reflektovat i aspekty ústavněprávní, včetně související judikatury, ať už Ústavního soudu ČR, nebo Evropského soudu pro lidská práva. Pro právě uvedené důvody je třeba uzavřít, že se nejedná o téma na zpracování snadné, zpracování a analyzování problematiky je však pro praxi a budoucí postupy významné.

V textu je využito standardních metod zpracování, především se jedná o metodu deskriptivní navazující na analýzu obstaraných poznatků. Vycházeno bylo také z poznatků získaných od příslušných orgánů, z judikatury a ze zahraniční literatury a zahraničních právních úprav. V textu je užito komparace. Diplomantka používá obvyklé metody výkladu, práce v tomto směru nikterak nevybočuje z obvyklých metod užívaných v kvalifikačních pracích.

2. Formální a systematické členění práce; úprava práce; konkrétní připomínky k práci

Práce je rozčleněna do celkem sedmi obsahových kapitol, nechybí ani nečíslovaný úvod a závěr. V první kapitole diplomantka uvádí definice a členění umělé inteligence, zmiňuje biometrické údaje a biometrickou identifikaci, a na podkladě těchto informací vymezuje technologie systémů pro rozpoznávání obličejů a jejich fungování. Ve druhé kapitole se věnuje současnému využití těchto systémů, a to jak v České republice, tak ve světě (SAE, Čína, Rusko). Ve třetí kapitole je pozornost zaměřena na využití systémů pro rozpoznávání obličejů v kontextu vyhledávání osob, přičemž právě v této kapitole je detailněji řešen i zásah do práva na soukromí osob. Čtvrtá kapitola, která je patrně jádrem textu, se věnuje využití předmětných systémů k vyhledání důkazů a jejich zajištění, přičemž i zde je řešena zákonná úprava a popisovány zásahy do práva na soukromí. Část kapitoly tvoří úvahy *de lege ferenda*. V páté kapitole je rozebírána rekognice. V šesté (dále nečleněné) kapitole diplomantka řeší problematiku referenčních databází, a práci uzavírá kapitolou sedmou, kde je zmíněna evropská právní úprava, vč. jejího zhodnocení. V práci nechybí seznam použitých zkratk, současně jsou obsaženy všechny části vyžadované příslušnými předpisy (např. abstrakt či seznam použitých zdrojů).

Členění práce je v zásadě logické, postupuje od obecnějšího ke konkrétnímu. S ohledem na rozsah práce však pochopitelně nebylo možné detailně rozebrat některé obsažené problematiky, především pak oblast umělé inteligence, která je řešena zejména v propedeutické části první. Na stranu druhou však je škoda, že některé části textu se napříč prací poměrně opakují, což lze demonstrovat kupříkladu na str. 39 u popisu jednotlivých kritérií při posuzování zásahů do základních lidských práv a svobod, kdy podstatná část informací již zazněla na str. 31 a násl. Oponentovi také není zcela zřejmé zařazení kapitoly páté věnující se rekognici, kde navíc adresát textu až po několika stranách pochopí, proč je tato kapitola – která se nejprve rekognici ve smyslu zvláštního způsobu dokazování vlastně nevěnuje – do textu obsažena. Některá v ní obsažená tvrzení přitom jsou podle oponenta přinejmenším sporná, ne-li věcně nesprávná. Kupříkladu tvrzení, že pokud připouštíme důkazy získané rekognicí (kde navíc autorka nesprávně odkazuje na § 104 tr. řádu), poté podle ní neexistují překážky pro akceptaci výstupů FR systému jako důkazu. Toto tvrzení bude předmětem otázky k ústní obhajobě, aby si diplomantka mohla obhájit svůj názor. Oponent se však domnívá, že s ohledem na šíři a aktuálnost zvoleného tématu neměla být kapitola o rekognici do práce vůbec zařazena, a pokud už k tomu došlo, měla být lépe zakomponována do tématu práce, aby vše bylo pro čtenáře srozumitelné. Informace podané o samotné rekognici, kterou si diplomantka vymezila do samostatné kapitoly, jsou dosti povrchní. U pramenů je navíc vycházeno ze spíše starších kriminalistických zdrojů. Obdobně mohlo být zvaženo, zda zařazovat zcela obecné informace o dokazování a fázích trestního řízení (např. na str. 37).

Z hlediska věcného se oponent částečně již vyjádřil výše, povětšinou však lze konstatovat, že práce netrpí zásadnějšími věcnými nedostatky. Byť některé informace, například ohledně strojového učení a umělé inteligence, jsou dosti zjednodušovány. Ocenit je třeba snahu diplomantky o obstarání dat přímo od příslušných orgánů, stejně jako zahrnování statistických údajů, judikatury a některých praktických kriminalisticko-technických poznatků (např. v části věnované Letišti Václava Havla nebo v kapitole 2.2.). Lze uzavřít, že po obsahové stránce je práce na dobré úrovni, je na místě pozitivně reflektovat odvahu studentky pustit se do nesnadného tématu a přinést nové poznatky, vč. vlastních námětů *de lege ferenda*, které se napříč textem vyskytují. Doporučit pro příště lze lepší strukturování informací, resp. jasné rozdělení, kde které skutečnosti

prezentovat, aby byl text lépe pochopitelný adresátům a informace nebyly místy zmatečné/nepřehledné.

Zásadní připomínky má oponent k formální úpravě práce, především ke stránce formátování. Vzhledem ke zjevně vynaloženému času na obstarání všech obsahových informací je pro oponenta zarážející, kolik formálních nedostatků práce obsahuje a proč tyto nebyly odstraněny v rámci korektur. Jednou z domněnek je možné kopírování textu před jeho odevzdáním z jiného editoru. Pokud by měly být uvedeny ty nejpodstatnější jazykově-formální nesrovnalosti, jedná se o následující:

- text práce není zarovnán do bloku;
- v textu se vyskytuje velké množství překlepů a jazykových nedostatků, a to i v názvech kapitol (např. kapitola 2.2. nebo 5.2.), dále např.: „...v návaznost na ochranu...“ (str. 2); „...vědním oborem využívající různé techniky.“ (str. 4); „...aby pro optimalizaci návrhů“ (str. 4); „...při řešení nových úkol...“ (str. 5); „...během dynamického monitorování veřejném prostoru.“ (str. 7) ...; „jejich“ (str. 25); ...
- u některých poznámek pod čarou není v případě elektronických zdrojů uváděno datum citování/zobrazení – např. poznámka č. 2, č. 31;
- nesoulad fontů – například číslování u podkapitoly 1.4.;
- chybné psaní interpunkce ve větách – například předposlední věta druhého odstavce na str. 8;
- napříč celým textem uvádění poznámek pod čarou v textu tak, že tyto často zasahují přímo do textu, případně jsou od něj výrazně odsazeny – například poznámka č. 12, č. 18, č. 21, č. 40... (u odsazení např. poznámka č. 75);
- občasné opakování slov, především pak v rámci celé práce oblíbeného výrazu „tak“ – viz např. str. 8 ve druhé kapitole předposlední věta nebo hned na str. 10 v poslední kapitole ve čtvrté a páté větě.

Seznam pramenů je odpovídající zvolenému tématu, obsaženy jsou prameny tuzemské i zahraniční. Kladné hodnocení zaslouží uvedení i cizojazyčných knižních pramenů, byť například u knihy Mitsilegase chybí v seznamu zdrojů zmínění podstatných detailů k tomuto zdroji. Citována byla i delší řada zahraničních odborných článků. Autorka dále obstarala a přečetla judikaturu, kterou vhodně obohatila text.

Text práce je původní, nebyly shledány znaky plagiátorství. Citování je prováděno řádně, jednotně a v souladu s citační normou, až na výše konstatovanou výtka k některým zdrojům internetovým.

3. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce:	Výzkumnou otázkou bylo, zda je užívání systémů na rozpoznávání obličeje Policií ČR v souladu s českým právním řádem. Cíl práce byl splněn.
Samostatnost při zpracování práce včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství:	Samostatnost při zpracování jistě lépe posoudí vedoucí práce, nicméně z pohledu oponenta je třeba konstatovat, že oponent neshledal známky plagiátorství, čemuž odpovídá i výsledek kontroly v SIS v systému Theses.cz (3 %) a v systému Turnitin (24 %). Vyšší procento v systému Turnitin je dáno především řádně citovanými prameny.

Logická stavba práce:	Předložený text má logickou stavbu, postupuje od obecného ke konkrétnímu. Výhrady k zařazení některých pasáží již oponent uvedl výše. Celkově však je stavba práce v pořádku.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací:	Práce se zdroji je korektní, počet tuzemských i zahraničních pramenů je odpovídající a standardní. Citování bylo až na drobné výjimky u citování některých elektronických pramenů provedeno řádně a v souladu s předepsanými citačními normami.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu):	Hloubka provedené analýzy je dostatečná, diplomantka obsáhla zvolené téma a byla schopna analyzovat jeho podstatné aspekty.
Úprava práce (text, grafy, tabulky):	Práce neobsahuje tabulky a grafy, což však vzhledem k volbě tématu nejde k její tíži. Práce obsahuje zásadnější formální nedostatky, jak je patrné z přehledu výše v posudku. Tyto nedostatky nepochybně mohly být odstraněny pečlivější korekturou před odevzdáním.
Jazyková a stylistická úroveň:	Text práce je čtivý a povětšinou srozumitelný. Práci zatěžuje určité množství překlepů a vět, u nichž se vyskytuje vyšinutí z větné vazby. Celkově je však text pro čtenáře přístupný, jeho pochopení nečiní obtíže.

4. Doporučení/nedoporučení práce; otázky k zodpovězení při obhajobě

Celkové zhodnocení:

Diplomantka si pro zpracování vybrala aktuální, ale také poměrně obtížné téma, které v sobě kloubí aspekty trestněprávní, kriminalistické, ale i lidskoprávní a technické. Předně je třeba ocenit odvahu nezpracovávat problematiku již mnohokrát řešené, ale pustit se do oblasti aktuální a pro stávající i budoucí praxi bezpečnostních sborů nepochybně významné. I přes některé výhrady výše uvedené lze konstatovat, že po obsahové stránce byla předložena práce na dobré úrovni, bez zásadních věcných nedostatků. Místy však práce trpí lehkou zmatečností či opakováním informací, což mohlo být odstraněno ještě finálními úpravami textu. Tyto výtky lze považovat ještě za marginální. Co však oponent považuje za výrazný nedostatek práce, je její formální úprava, neboť nedostatků (ať už jde o zarovnání textu, překlepy, odskočení odkazů na poznámky pod čarou apod.) je větší množství. Přitom všechny tyto nedostatky mohly být odstraněny pečlivější korekturou. S ohledem na obtížné téma, do kterého se diplomantka pustila, i množství obstaraných informací i jejích námětů *de lege ferenda*, se oponent ještě přiklání spíše k hodnocení „velmi dobře“, případně „dobře“.

Předložená diplomová práce kolegyně Veroniky Hájkové po obsahové i formální stránce splňuje požadavky na ni kladené a je způsobilým podkladem pro ústní obhajobu.

Práci doporučuji k ústní obhajobě.

Otázky k obhajobě:

Diplomantka by v rámci ústní obhajoby mohla odůvodnit a obhájit vlastní závěr, že „pokud připouštíme důkazy získané rekognicí, poté neexistují překážky pro akceptaci výstupů FR systému jako důkazu“.

Navržený klasifikační stupeň v případě úspěšné obhajoby:

velmi dobře (2) / dobře (3)

V Praze, dne 28. 10. 2024

Marek Dvořák